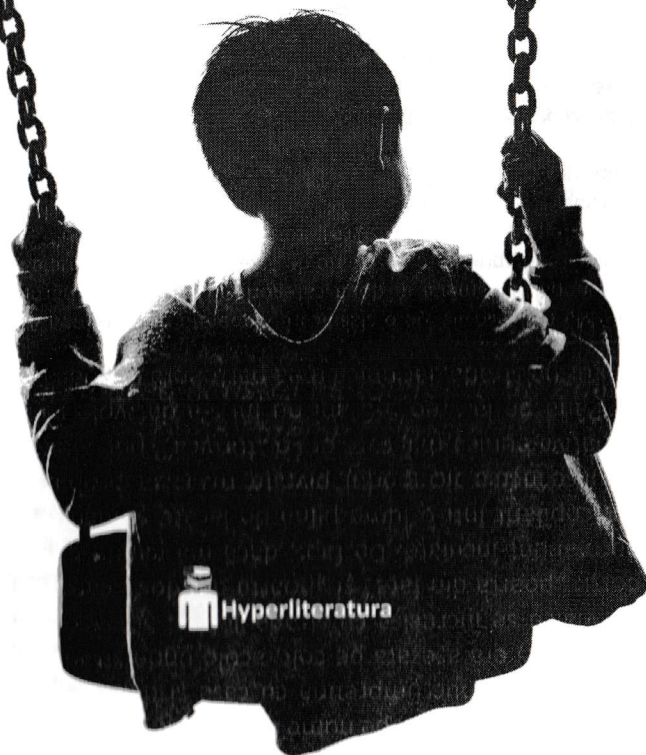

AM FOST UN COPIL REUȘIT?

OCTAVIAN SOVIANY

Hyperliteratura

O lume din care încercam periodic să evaderez și în care mă întorceam de fiecare dată cu coada între picioare.

Exista un fel de linie nevăzută a orizontului, pe care n-o puteam depăși și pe care pesemne n-am depășit-o nici acum în totalitate, de vreme ce nu știu ce impulsuri misterioase mă fac să revin adesea aici și să am câteodată senzația că de fapt n-am plecat niciodată.

În fibrele mele sufletești a rămas cu siguranță ceva și din praful și noroaiele Suburbiului din primii mei ani de copilărie.

Așa cum spunea cineva mai deștept decât mine: „Eu sunt eu și împrejurările mele.”

Octavian Soviany,
octombrie 2018

1

Nu te naști unde vrei, te naști unde poți.

Eu m-am născut pe 23 aprilie 1954 (era Vinerea Mare), ora 15.30, într-o maternitate din Brașov, situată în imediata apropiere a Liceului Șaguna și transformată ulterior în spital de psihiatrie.

Se pare că încăpățânarea specifică nativilor din zodia mea s-a manifestat încă de pe atunci: nu prea aveam chef să mă nasc, era bine și cald acolo în burtă, așa că mama s-a pricopsit cu o naștere grea, travaliul a fost infernal și am binevoit să scot capul în lume (încercasem înainte cu umărul, dar nu reușisem) exact în momentul când medicii pregătiseră totul deja pentru cezariană.

Inițial am fost botezat Ioan Gheorghe; Ioan de la bunicul meu matern, Johann Feller, care fusese ofițer de husari în armata austro-ungară (iată cauza nostalgiilor mele imperiale!), Gheorghe de la celebrul sfânt, acela cu balaurul, care se nimerise să-mi patroneze ziua de naștere.

Octavian urma să devin abia peste câteva zile, la intervenția specială a unchiului meu (de data asta patern) Octavian Teodorescu, și el fost ofițer... Conform informațiilor păstrate în folclorul familiei, tata a trebu-

it să facă niște demersuri birocratice destul de plictisitoare pentru a-l transforma pe Gheorghe Soviany în Octavian.

Deși am o memorie bunicică, nu-mi amintesc nimic din zilele de la maternitate, nici din primul meu an de viață, petrecut într-un cartier al Brașovului numit Suburbii (exista și o gară cu acest nume, chiar la capătul străzii pe care stăteam, o gară mică și amărâtă – noi îi spuneam Gara Mică – unde nu opreau decât persoanele), pe Aurel Vlaicu, la numărul 50 A, devenit ulterior 46, așa cum și Brașovul avea să redevină Brașov, căci în 1954 se mai chema încă Orașul Stalin. Voi recurge așadar tot la folclorul familiei pentru a reconstitui și această parte, mai obscură, a strălucitoare mele existențe: se pare că era să mor la 6 luni de toxiinfecție alimentară (era o problemă cu laptele, vă povestesc mai încolo), pe la un an am suportat (nu cu mare stoicism) o „operație” de otită, iar primul meu act sexual a avut ca obiect o suzetă, pe care am morfolit-o atât de mult, încât în cele din urmă se transformase într-o grămjoadă de substanță incertă. Bineînțeles, mi s-a cumpărat alta, dar eu o voiam pe a mea (vorba poetului: „Numai una!”) și, din fericire, am reușit să descopăr și să împiedic la timp orice tentativă vicleană de substituie, până la aneantizarea totală și ireversibilă a obiectului adorat.

În aceste prime luni de viață marele meu dușman a fost sânul matern. Dacă până la urmă, prin nu știu ce mijloace persuasivo-perverse, fusesem convins să mă nasc, de supt nici nu putea să fie vorba! Cred că nimeni nu se uitase cu atâta ură și cu atâta dispreț vreodată la țâțele maică-mii!

N-au avut încotro, au trebuit să țină cont și de opiniile mele, formulate de altfel imperativ și tranșant, și să mă hrănească cu biberonul.

Trebuie să știți că pe vremea aceea - de Milupa Milumil nici poveste!

Exista doar laptele-lapte care se cumpăra de la lăptărie, unde venea îmbuteliat în niște bidoane de aluminiu. Fiecare familie poseda o cană de tablă specială, cu o capacitate de 1-2 litri. Te duceai cu ea la lăptărie, vânzătoarea vâra polonicu-n bidon, îți umplea cana, tu îi dădeai banii, iar în final toată lumea era fericită.

Numai că eu eram o odraslă mai pricopsită și nu se cuvenea să fiu nutrit cu lapte de lăptărie, care, între noi fie vorba, trecea prin mai multe operații de diluare, de la cele care aparțineau îmbuteliatorului până la cele operate de lăptăreasă. Pentru mine se cumpăra lapte fie de la vecina noastră, doamna Petrescu (ea poseda vacă), fie (după ce vaca respectivă a fătat), de la țărani care practicau în stația de cale ferată Suburbii un comerț destul de prosper cu produse lactate.

Un astfel de țaran i-a vândut maică-mii, odată cu laptele, și mica toxiinfecție alimentară de care tocmai vă povesteam. Sărmana lui vacă suferea probabil de cine știe ce boală molipsitoare, iar stăpânul nu avea bani de dat în stânga și-n dreapta după streptomicină.

Dar Parcele au hotărât să nu-mi taie ața vieții atunci.

2

Primele mele experiențe cu caracter inițiativ s-au desfășurat sub tutela unui nuc uriaș, care se găsea exact în mijlocul curții și care avea și el povestea lui, consemnată în arhivele nescrise ale familiei. Fusese plantat, cu totul întâmplător, de un câine, care îngropase cândva acolo din greșeală o nucă. Pe acest câine eu nu l-am văzut decât într-o fotografie: habar n-am ce rasă era sau dacă era de vreo rasă, dar știu că se numea Dolly și îi fusese dăruit maică-mii cu ocazia unei onomastici de unul din foștii ei curtezani, pe nume Codrescu.

Curtea cu nuc (împreună cu casa și dependințele adiacente) era așezată pe colț, acolo unde strada Aurel Vlaicu se încrucișa cu strada Tebea. Și avea două porți: „poarta din față” și „poarta din dos”, care erau permanent încuiate. De fapt, dacă mă gândesc bine, am copilărit într-o lume plină de lacăte și încuietori; totul se încuia aici: podul, pivnița, magazia, probabil la inițiativa bunică-mii, care era o „furnică”¹ pur sânge.

Până pe la vreo 5-6 ani nu mi s-a dat voie să ies singur pe stradă, iar unica mea parteneră de joacă era

1 Mă folosesc aici de o clasificare elaborată de fiica mea Ana, care împarte oamenii în două categorii: (1) furnicile – harnice, strângătoare, chibzuite, fascinate de aspectele strict materiale ale existenței; (2) greierii – leneși, risipitori, nechibzuiți și „artiști”.

Valerica, o fată de vreo 13 ani care locuia împreună cu maică-sa într-o chichineată din fundul curții – pe vremuri bucătărie de vară.

Acești ani de captivitate m-au antrenat în explorarea miraculosului, pe care curtea și casa noastră le ofereau din belșug. Sertarele bufetului erau pline de tot felul de obiecte misterioase, ce nu erau folosite niciodată: cuțite și foarfeci de o formă ciudată, diverse ustensile de bucătărie a căror întrebuintare îmi era cu totul necunoscută. Iar pe șifonier era așezată o lampă cu gaz, care, nu prea pot să-mi dau seama de ce, îmi provoca un sentiment apăsător de anxietate.

Mult mai interesante erau însă podul și magazia.

În pod n-am reușit să ajung decât pe la vreo patru ani, bunică-mea zădărnindu-mi orice tentativă în această privință, căci, după spusele ei, acolo viețuia un animal cam neprietenos (i se spunea MUUUUUUUU) care, în relație cu copiii, avea uneori reacții destul de imprevizibile. Aici își ținea taică-meu sârmele și fiarele pe care le colecționa cu aviditate (maică-mea le spunea „sârmăraia”), iar atunci când, pentru prima dată, mi s-a dat voie să urc împreună cu el în pod, am fost fermecat.

După un timp, unele dintre aceste obiecte pline de taină au intrat în posesia mea și au început să fie folosite la construcția unor năzdrăvănii: trenuri zburătoare, avioane cu reacție, sputnice etc. Caroseria acestor mașini îmi era furnizată de magazie, unde se găseau câteva lăzi vechi, numai bune pentru a fi folosite drept carlingi de avion sau cabine de locomotive. Dar principala atracție a magaziei era un cazan uriaș, așezat pe o vatră, folosit la fiertul rufelor atunci când avea loc, cam

o dată pe lună, ritualul „spălatului mare”. În preajma acestui cazan, în a cărui vatră mi se îngăduia și mie din când în când să strecor niște lemne, am trăit marea experiență a focului (cu toate complicațiile sale psihanalitice) și în privința asta îmi place să cred că Bachelard e un mic copil prin raportare la mine.

Desigur că uneori mă plictisesc totuși de captivitate și am încercat, profitând de rarele momente când poarta rămânea descuiată, câteva mici evaziuni. Mă gândeam mai ales să plec în lume, fiindcă mi se citiseră foarte multe povești unde personajele făceau lucrul ăsta în mod obișnuit. Dar era nevoie și de o oarecare recuzită. Paloșul nu constituia o problemă, putea fi confecționat repede din două șipci, iar șipci erau destule în magazie. Problema era calul, căci nu vedeam în jurul meu niciun obiect care ar fi putut să-l substituie. Atunci m-am hotărât s-o pornesc pe jos, profitând de primul prilej favorabil. Și cum prilejul ăsta n-a întârziat prea mult, iată-mă furișându-mă pe „poarta din dos”, cu săbiuța în mână și cu ochii în patru, căci temnicezii mei erau de o vigilență teribilă. Am ieșit așadar din curte și am mers cale de vreo 3 străzi (rutele îmi erau cunoscute, căci tata mă scotea în fiecare zi la plimbare), când dintr-o dată a trebuit să mă confrunt cu o mare interogație ontologică: mi-am dat seama că nu știu unde e lumea.

Poate că ar fi trebuit să întreb, pe strada noastră locuiau destule persoane binevoitoare, dar mi-a fost frică.

Și atunci m-am întors, cu coada între picioare, în curtea noastră, plină de lacăte și încuietori.

3

În pomelnicul personajelor care populau curtea cu nuc de pe Aurel Vlaicu înțâietatea trebuie să-i revină bunică-mii, fiindcă era autoritatea supremă din cercul familiei. Tata și mama nu prea cârteau în fața ei și reușise să impună un fel de ordine militară, de la care nu erau admise nici un fel de abateri.

Ea însăși avea un program riguros, pe care îl respecta cu strictețe:

– 7:30 – sculatul

– 7:45-8:45 – curățenia din camera ei, de-a lungul căreia utilul se îmbina cu plăcutul, căci, profitând de fereastra deschisă, scuturatură de praf putea deveni pretextul unui laborios și sistematic schimb de informații cu vecinele despre ultimele evenimente din viața cartierului. În privința asta bunică-mii nu-i scăpa nici un detaliu, vedea tot, auzea tot și cunoștea tot. Cu atât mai mult cu cât trotuarul de sub ferestrele ei era extrem de circulat dimineața: pe acolo treceau toate vecinele care mergeau la cumpărături, căci alimentarea era chiar peste drum, doar la doi pași – brutăria, lăptăria, măcelăria și aprozarul. Prin urmare surse de informații se găseau din belșug, iar cumpărătoarele matinale se obișnuiseră de mult cu ideea că orice nou-

tate trebuie raportată cu conștiinciozitate bunică-mii.

- 8:45-9:15 – toaleta de dimineață
- 9:15-9:30 – micul dejun, care consta invariabil din cafea cu lapte și pâine cu unt
- 9:30-11:45 – ritualul gătitului. Își gătea singură și mînca singură. Era foarte cumpătată în privința mîncării și consuma carne doar în situații excepționale. N-o să uit niciodată ciorbele ei de fasole, găluștele cu prune, tăiței cu varză, cu nucă cu mac, cu pesmet. Nu folosea niciodată tăiței din comerț, și-i făcea cu mâinile ei, dovedind o răbdare teribilă: cei de supă erau subțiri ca niște fire de ață, ceilalți – destinați felului doi aveau forma unor mici romburi perfecte.
- 12:00 – masa de prînz, la care eram adeseori invitat, căci pe vremea aceea preferam mîncărurile bunică-mii, cele ale maică-mii fiind cu totul pe planul al doilea
- 12:30-13:00 – spălatul vaselor. Spăla vasele între-gii familiei, considerînd că maică-mea (altă maniacă a curățeniei!) face treaba asta de mîntuială.
- 13:00-15:00 – cititul cărții de rugăciuni, care se desfășura la fereastră, în spatele perdelelor și era completat cu o discretă activitate de spionaj vizîndu-i pe vecinii din imediata noastră apropiere
- 16:00-17:00 – conversații libere cu nepotul (cîto-dată plimbări)
- 17:00-18:30 – vizitele vecinelor – care se adău-gau schimburilor matinale de informații. Ea personal nu mergea niciodată în vizite, dar avea „mica ei curte”: doamna Ionescu (100 de kg), doamna Ciotloș (cu bărbat bețiv și o droaie de copii și nepoți care au locuit mult timp într-o singură cameră și o bucătărioară de

vreo patru metri pătrați), doamna Tampa (reprezen-tanta unei familii cu istorie zbuciumată din care n-au lipsit condamnările, sinuciderile, fugile de acasă). Cred că nu trebuie să mai spun cât de atent eram la tot ce se povestea, căci nu se depăneau numai bârfe, ci și amintiri din trecut, pe care le sorbeam cu o curiozitate aproape bolnăvicioasă. Cum putea de exemplu să mă lase indiferent faptul că în ajunul Primului Război Mondial bunică-mea o visase pe Maica Domnului, plu-tind printre nori și arătînd cu o sabie spre Galiția? Mai ales cuvintele astea (pe care le reproduc ad litteram): „arătînd cu o sabie spre Galiția” aveau pentru mine un farmec și un mister atît de puternic, încât astăzi sunt convins că astea au fost, pînă la urmă, primele mele lecții de poezie.

- 18:30-19:00 – cina (tot cafea cu lapte și pâine cu unt)

- 19:30-20:00 – rugăciunea de seară, la care eram chemat să particip și eu (de la bunică-mea am învățat astfel principalele rugăciuni)

- 20:00 – culcatul, care avea de asemenea o di-mensiune ritualică. Cu această ocazie ușa de la came-ra ei (o ușă cu geam) era pe jumătate acoperită cu o draperie, radio-ul și apoi televizorul trebuiau puse-n surdina, nu se admitea decît vorbitul în șoaptă și um-blatul pe vîrfuri

De la acest program nu se făcea rabat decît în zilele de duminică, atunci cînd bunică-mea mergea la biseri-că și încerca (fără succes) să mă convingă s-o însoțesc.